

3. 12. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Některé aspekty poskytování zdravotní péče nezletilým

Zásahy do tělesné a duševní integrity fyzické osoby jsou v České republice od 1. 1. 2014 obecně upraveny v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“). Zejména pak v §93 OZ, kde je stanoveno, že zásahy do tělesné a duševní integrity není možné až na výjimky provést bez souhlasu dané osoby. Zároveň je však třeba zaměřit pozornost na zákon č. [327/2011](#) Sb., o zdravotních službách (dále jen „ZZS“), který je ve vztahu speciality k OZ, a tudíž podle zásady *lex specialis derogat legi generali* je třeba v případech, které upravuje přímo ZZS, použít právě tento zákon.

Právní úprava zdravotní péče v ZZS

ZZS v §28 odst. 1 stanoví: „Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout **pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem**, nestanoví-li tento zákon jinak“. Zároveň jsou dále v §38 stanoveny podmínky, kdy je možné pacienta hospitalizovat a poskytnout mu lékařskou péči bez jeho souhlasu. Jde zejména o případy, kdy pacient souhlas nemůže kvůli zdravotnímu stavu poskytnout a potřebuje naléhavou péči nebo je kvůli duševní poruše nebezpečný pro sebe a svoje okolí a je tak v zájmu nejenom jeho, ale i celé společnosti, aby byl hospitalizován a léčen[1]. Uzavřeme tak, že pokud by poskytovatel zdravotních služeb provedl zákrok bez souhlasu, aniž by splnil podmínky pro poskytnutí péče bez souhlasu pacienta, půjde o nezákonný zásah do osobnosti pacienta dle §81 a násl. OZ a mimo upuštění od nezákonného zásahu bude pacient oprávněn požadovat náhradu škody a nemajetkové újmy dle §2956 OZ.

Zdravotní péče u nezletilých

Člověk se stává plně svéprávným zletilostí, což znamená dovršením 18 let věku. Před nabytím zletilosti je možné za určitých podmínek svéprávnost přiznat soudem.[2] V případě, že osobě nebyla soudem přiznána svéprávnost, je nutné na tuto osobu hledět jako na nezletilého pacienta a postupovat podle náležité právní úpravy pro poskytování zdravotní péče nezletilému pacientovi. Podle §31 OZ platí vyvratitelná domněnka, že *každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku*. Toto ustanovení je zkonkretizováno v ZZS v § 35 odst. 1, jež stanoví: „Při poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to **přiměřené rozumové a volní vyspělosti jeho věku**. Tento názor musí být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm rozumové a volní vyspělosti nezletilého pacienta. Pro vyslovení souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb nezletilému pacientovi se použijí právní předpisy upravující svéprávnost fyzických osob s tím, že

nezletilému pacientovi lze zamýšlené zdravotní služby poskytnout na základě jeho souhlasu, jestliže je provedení takového úkonu přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Tím není dotčena možnost poskytování zdravotních služeb bez souhlasu." Konkrétně to tedy znamená, že ošetřující lékař může určitou zdravotní péči poskytnout nezletilému pacientovi pouze s jeho souhlasem, aniž by se vyžadoval souhlas zákonného zástupce. Toto řešení určitým způsobem odstraňuje formálnost u úkonů, kde je nezletilý sám schopen rozumově vyhodnotit dopady zákroku a rozhodnout sám, zda s takovým zákrokem souhlasí. Pokud lékař dojde k závěru, že nezletilý pacient je oprávněn poskytnout souhlas, pak má takový souhlas stejnou váhu jako souhlas zletilého pacienta a případný nesouhlas zákonného zástupce nezmění nic na oprávněnosti provést zákrok.

Problematické aspekty

V praxi tak největší problém pro lékaře může představovat určení toho, co představuje slovní spojení *přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti*. Na tuto otázku může poskytnout odpověď judikatura, která ovšem pro tyto případy zatím neexistuje. Je nepochybné, že důležitou roli zde bude hrát věk nezletilce. Jinou péči si může odsouhlasit osoba, které je 8 let a jinou péči osoba, které je 17 let. Stejně tak je nutné zdůraznit, že věk nemůže být ono konečné dělicí kritérium, jelikož i rozumové rozdíly mezi nezletilci stejného věku mohou být značné. Z toho důvodu je zřejmé, že určit, zda nezletilý je oprávněn souhlas udělit sám nebo ne, je velmi problematická otázka, která nemá jednoduché a spravedlivé řešení. S ohledem na výše uvedené se v případě pochybností doporučuje lékařům vyžádat si souhlas zákonného zástupce, tedy v zásadě rodiče dle § 898 OZ nebo v případech, kdy rodič není, tak poručníka jmenovaného soudem dle § 928 OZ,[3] aby se případně nevystavil své vlastní odpovědnosti za možný nezákonný zásah do osobnostních práv nezletilého pacienta.

Neodkladná péče a nesouhlas zákonného zástupce

Dalším z problematických aspektů může v praxi být otázka, jak postupovat v případě, že zákonný zástupce souhlas s poskytnutím zdravotní péče nemůže poskytnout **dostatečně včas nebo souhlas poskytnout odmítá**. Tento problém řeší ZZS v § 35 odst. 3, kde je stanoveno že v případě, že jde o neodkladnou péči nebo pokud jde o akutní péči a nelze získat bezodkladně souhlas zákonného zástupce, pak rozhodne o případném poskytnutí zdravotní péče ošetřující lékař.[4] Zde je vhodné připomenout, že toto, dle mého názoru poměrně zdařilé řešení, je v ZZS od 14. 3. 2013, přičemž jím byla nahrazena nevyhovující úprava, kdy v případě, že byli zákonnými zástupci nezletilého pacienta oba rodiče, tak k poskytnutí zdravotních služeb, které mohly podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života, bylo nutné mít souhlas obou rodičů. V případech, kdy se neshodli, bylo nutné obrátit se na soud, který musel nezletilému ustanovit opatrovníka, který rozhodl o poskytnutí zdravotní péče. Proto si myslím, že svěřením tohoto rozhodnutí do moci ošetřujícího lékaře je pro praxi nejvhodnější možné řešení. Zároveň je důležité zdůraznit, že vše výše uvedené se týká pouze akutní nebo neodkladné zdravotní péče. Dále je možné nezletilému pacientu poskytnout zdravotní péči v souladu s §38 odst. 4 a odst. 5 ZZS. V případě, že se jedná o péči, která snese odkladu a není možné získat souhlas zákonného zástupce a zároveň se nejedná o péči, kterou lze poskytnout na základě souhlasu nezletilého, pak je nutné vyčkat udělení takového souhlasu.

Rozpor názoru zákonného zástupce a nezletilého pacienta

Dalším možným problémem při poskytování zdravotní péče nezletilému může být případ, kdy nezletilý nesouhlasí s poskytnutím péče, přestože zákonný zástupce s tímto poskytnutím souhlasí. Tato situace není v ZZS výslovně upravena a použije se tak obecná úprava z OZ, konkrétně §100, kde je stanoveno, že v případě, že se jedná o nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, dovršil 14 let věku a vážně nesouhlasí se zásahem do integrity (poskytnutím zdravotní péče), přestože zákonný zástupce souhlasí, nelze takový zákrok poskytnout bez přivolení soudu. Stejně tak to platí v

případech, kdy je situace obrácená. Zde zákonodárce pamatuje na přihlídnutí k názoru nezletilého pacienta, což obecně zákonodárce považuje za důležité i v jiných situacích než je poskytování zdravotní péče. Pro aktuálnost je vhodné zmínit, že Ministerstvo spravedlnosti v připravované novele OZ plánuje pozměnit i §100.[5] Zejména zmizí hranice 14 let, a dále bude nutné přivolení soudu pouze v případech, kdy půjde o závažný zásah do integrity nezletilého, aby nedošlo ke zbytečnému zatěžování soudů v případech, kdy je vhodné rozpor řešit spíše než u soudu v rámci rodiny.

Závěr

Poskytování zdravotní péče nezletilým s sebou nese mnohé právní aspekty, se kterými se lékaři při poskytování této péče musí vypořádávat a je v zájmu všech, aby pro ně bylo co nejnadhnější se v těchto aspektech orientovat a mohli se naplno věnovat co nejkvalitnějšímu poskytování zdravotní péče samotné. Na druhou stranu je třeba dodat, že vytvořit právo takové, aby bylo spravedlivé a zároveň jednoduché, je v tak komplikovaném odvětví, jako je zdravotnictví, velmi obtížné. Proto si myslím, že současná úprava nastavuje určitý kompromis mezi přehledností a korektním nastavením vztahu lékař - nezletilý pacient - zákonný zástupce.

Jan Urban,

právní asistent / student 4. ročníku PF UK

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611

Fax: +420 222 254 030

e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] §38 odst. 1, písm. b) zákona č. [327/2011](#) Sb., o zdravotních službách, mimo jiné stanoví, že pacienta lze bez souhlasu hospitalizovat, pokud ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak.

[2] Viz §30 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[3] V případě, že dítě bylo osvojeno, má osvojitel dle § 832 OZ stejná práva k dítěti jako rodič a tudíž je i zákonným zástupcem.

[4] Viz § 38 odst. 4 zákona č. [327/2011](#) Sb., o zdravotních službách.

[5] Viz Pracovní verze novely OZ dostupná na [www](http://www.epravo.cz), k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)